

Forældrekompetence-undersøgelser (FKU)

Udarbejdelse og anvendelse, herunder sikring af kvalitet og klagemuligheder

Oplæg RIFT-konference
”Børnesager – hvor er retsstaten”
30.03.2023, Christiansborg

Knud Hjulmand

FORÆLDREEVNE, -KOMPETENCE

Forælderenes evne/kompetence til at varetage eget barn, sikre dets omsorg, trivsel og udvikling; sørge for sikkerhed, tryghed og muligheder for vækst/udvikling

Ikke én entydig eller målbar størrelse, snarere en kontinuerlig skala af omsorgskvalitet, et fagligt vurderet helhedsbillede på baggrund af forskellige informationskilder

FORÆLDREKOMPETENCE- UNDERSØGELSE

Socialstyrelsen (vejledning 2021): FKU er en psykologisk undersøgelse af ét eller flere børn og af deres forældre med henblik på at afdække det enkelte barns behov og forældrenes kompetencer til at imødekomme disse ... gennemføres for at afklare, hvad der er til barnets bedste ... skal tage udgangspunkt i det konkrete barn og dets forældres muligheder for at tage vare på og støtte barnet med udgangspunkt i barnets behov.

Baggrund + opdrag, nye retningslinjer

- Satspuljeaftalen 2019-2022
- Et 7 delinitiativer under overskriften *Ro og stabilitet for udsatte børn og unge*, der samlet set skal bidrage til at sikre stabilitet og tryghed for udsatte børn og unge
- Socialstyrelsen skal:
  - Revidere eksisterende retningslinjer for forældrekompetenceundersøgelse
  - Udarbejde retningslinjer for tilknytningsundersøgelser

Præsentation af Socialstyrelsens retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af tilknytningsundersøgelser

Vejledning FORÆLDREKOMPETENCEUNDERSØGELSER

- Tager udgangspunkt i om forældrene er i stand til at imødekomme det konkrete barns basale og udviklingsmæssige behov – omfatter derfor både en undersøgelse af forældrene og af barnets udviklingsmæssige behov
- Skal tage afsæt i et skriftligt opdrag, formuleret i samarbejde mellem kommunal opdragsgiver og udførende psykolog
- **Skal** foretages af, gennemføres af en autoriseret psykolog (§ 50, stk. 5)
- Bygger på information fra forskellige kilder
- **Skal** indeholde en klinisk-psykologisk vurdering af barnets udvikling og behov
- Anvender typisk systematiske undersøgelsesmetoder, herunder psykologisk testning
- Erklæringen skal sammenfatte og foretage vurdering af de samlede informationer, i relation til undersøgelsens stillede opdrag, og skal kunne stå alene som selvstændigt dokument
- Undersøgelsen afsluttes som udgangspunkt med psykologens gennemgang af erklæringen med de undersøgte, hvorefter den overdrages til den kommunale opdragsgiver
- Undersøgelsen er en kortlægning af *det relationelle miljø* omkring barnet
- Forælderen bestemmer ikke valg af psykolog, undersøgelsens metoder eller sagsakter der indgår

FKU: Indhold / informationskilder

- Undersøgelsens opstart
- Information fra sagsakter
- Undersøgelse af barnet
- Undersøgelse af forældre
- Undersøgelse af samspil
- Sammenfatning i erklæring
- Gennemgang af erklæringen

FORÆLDREKOMPETENCEUNDERSØGELSE

- Findes ikke direkte i serviceloven eller vejledning
- Typisk del af (revideret) § 50 undersøgelse
- En psykologundersøgelse med særligt henblik på forældreressourcer
- Inkluderer vurdering af barn og samspil
- Oftest ønsket af myndigheder – socialforvaltning, børn og unge-udvalg, Ankestyrelsen
- Udgør ét element til samlet billede og afgørelse
- Foretages af en autoriseret psykolog (lov fra 1/3-2020)
- ALLE dele af undersøgelsen skal udarbejdes af autoriseret psykolog (Ankestyrelsens principmeddelelse 16-22)

UNDERSØGELSESELEMENTER OG ETIK

(Knud **2014**, m. udg., pkt i forældrekompetenceundersøgelser)

- UDGANGSPUNKT I DET KONKRETE BARN, DETS UDVIKLINGSNIVEAU OG BEHOV
- TILSTRÆKKELIG, DÆKKENDE VURDERING AF FORÆLDRE, UDEN AT STEMPEL
- BESKRIVE DE REELLE UDFORDRINGER OG VANSKELIGHEDER UDEN AT SKABE UREALISTISKE HÅB OM POTENTIALER – TIL SKADE FOR ISÆR BARNET
- ALDRIG LADE SIG BRUGE TIL BLÅSTEMPLING AF KOMMUNE ELLER ANDRE, EJ HELLER SOM FORÆLDRES OG DERES ADVOKATERS NYTTIGE MARIONETTER
- ALTID VURDERE DET KONKRETE SAMSPIL, GERNE MED SYSTEMATISKE METODER
- VED VORDENDE FORÆLDRE → ANBEFALE FOLLOW-UP MED FAKTISK BARN
- KONKLUDERE UD FRA DET, DER ER BEDT OM UNDERSØGELSE AF, DET DER ER FAGLIGT BELÆG FOR OG DET DEN FAGLIGE ETIK TILSIGER
- → nødvendighed med kompetencer og erfaring – om børn, forældre, psykisk sygdom, plejefamilieområde og øvrig anbringelsesvifte, systemer og sociallovgivning – men kræver også personlig etik og integritet hos undersøger

PSYKOLOGNÆVNET

- Psykolognævnet fører tilsyn med autoriserede psykologers faglige virksomhed
- Psykolognævnet er IKKE et klagenævn og vurderer ikke det rent psykologfaglige
- Optager sager til behandling på baggrund af henvendelse eller af egen drift
- Pligter jf psykologloven: omhu, samvittighedsfuldhed, uhildethed
- Sanktioner: kritik, alvorlig kritik, skærpet tilsyn, fagligt påbud, fratagelse af autorisation

FKU – KOMMENTARER, ANVENDELSE

- Psykologens tilbagemeldinger
- I forbindelse med børnesagen i kommunen
- Ved sagens behandling i børn og unge-udvalg
- Sagens behandling i Ankestyrelsen
- Sagens behandling ved domstolene

(her udgangspunkt i sager, der behandles som anbringelse uden samtykke)

CERTIFICERINGSORDNING

børnesagkyndige psykologer

- Sagkyndige erklæringer til brug for retlige afgørelser
- Indenfor både familieretten og sociallov
- Kommuner, Familieretshus, familieretten
- Certificering af psykologer, der allerede er autoriserede
- Undersøgelsesmetoder, vurdering og udarbejdelse af erklæring, ”mesterlære”

BØRNESAGKYNDIG KOMMISSION (Norge)

- *Barnesakkyndig kommisjon*, under Barne- og Familiedepartementet
- Psykologspesialister og psykiatere (20 i alt)
- To medlemmer kvalitetsvurderer alle rapporter (både sociale og familieretlige sager – barnevernssaker + foreldretvistsaker)
- Kan herefter bruges i sagens behandling
- 2021: 620 rapporter, 70% ok, 25% nogle mangler
- <https://www.sivilrett.no/bsk>

LØSNINGSFORSLAG (FKU)

- Børnesagkyndig kommission á la den norske
- Certificering af børnesagkyndige psykologer
- Sagkyndige kompetencer (autoriserede psykologer) i besluttende afgørelsesorganer, der bruger FKU: børn og unge-udvalg, Ankestyrelsen, domstolen (byretten)
- Styrke kontrol/prøvelse af kommunale afgørelser og sagsbehandlingskridt – evt FKU som afgørelse efter anmodning, med klageadgang

DANSK PSYKOLOG FORENINGs FORSLAG (2020)

1. Lovgivningen skal ændres, så den understøtter tilstrækkelig faglighed og kvalitet i den børnefaglige undersøgelse, som ligger til grund for anbringelser og forebyggende foranstaltninger

Målet er at styrke kvalitet i undersøgelser og beslutningsgrundlag for indgribende foranstaltninger samt at sikre et ordentligt match mellem barn og anbringelsessted.

2. Der skal indføres en særlig certificeringsordning for børnesagkyndige psykologer

Målet er at sikre mere ensartet faglig kvalitet i de psykologfaglige undersøgelser og anvendelighed for forvaltningens beslutningsgrundlag.

3. Plejefamilier skal tilbydes fortløbende psykologfaglig supervision

Målet er at øge børn og unges trivsel ved at sikre den nødvendige støtte og styrkede kompetencer i plejefamilierne.

4. De biologiske forældre og de anbragte børn og unge skal støttes under anbringelsen

Målet er at sikre trygge og stabile anbringelser og skabe det bedst mulige grundlag for at sikre børnenes trivsel og udvikling under anbringelsen.

5. Der skal oprettes et tværfagligt nationalt videnscenter for anbragt børn og unge

Målet er at sikre bedre evidens og vidensgrundlag på anbringelsesområdet.